

Реферат на тему: "Датський романтизм 19 століття в літературі"

Тематично-літературні

Датський романтизм

19 століття в літературі

Датський романтизм складався на основі німецьких теоретичних шкіл (особливо гейдельберзької), але датчани мали власну національну фольклорну традицію. Саги, казки, пісні стали живильним ґрунтом розвитку датського романтизму. Там черпали натхнення Інґеман, Хаух, Херц (зміст драми якого "Дочка короля Рене" поліг в основу лібрето до опери Чайковського "Іоланта"). Філософ Кіркегор, який у XIX ст. сприймався у романтичному ключі, пізніше почав усвідомлюватися як один із фундаторів європейського екзистенціалізму. Його роздуми про самотність людини у світі були, безумовно, продиктовані відчуттям самотності художника у світі філістерів, яким є пронизане мистецтво романтизму.

1810 — 1820 називають у датській літературі періодом казок. Спочатку з'являються "Датські народні сказання" (1818). Їхній видавець, Тіле, був послідовником братів Грімм і намагався донести до читача стихію справжньої народної казки. "Старовинні датські сказання і співи" (чотири випуски, 1854 — 1861), видані Грунтігом, були споряджені науковим апаратом. У 1816 р. Еленшлегер видав "Казки різних народів", першу збірку літературних казок, що вийшла у Данії, до неї надійшли казки Клейста, Фуке, Тіка. В цю літературну епоху виступив найкрупніший датський казкар Х.К.Андерсен.

Ханс Крістіан Андерсен народився у сім'ї чоботаря у невеличкому провінційному містечку Оденсі. Прагнення до творчості привело його до столиці, де він, ведучи напівголодне існування, зміг закінчити школу й університет. Андерсеном було написано шість романів ("Імпровізатор", "О.Т.", "Тільки скрипаль" та ін.), але світове визнання йому принесли казки. У 1835 р. Андерсен починає періодично видавати казки, які у 1841 р. увійдуть у книгу "Казки, що були розказані дітям". Ранні казки Андерсена часто уявляють собою літературну переробку народних казок, які він сам чув у дитинстві ("Огниво", "Маленький Клаус і Великий Клаус", "Принцеса на горошині", "Дикі лебеді", "Свинопас"). Сюжет "Нового вбрання короля" було запозичено із іспанського джерела. А от "Дюймовочка", "Русалочка", "Калощі щастя", "Ромашка", "Стійкий олов'яний солдатик", "Оле Лукойє", хоча і мають деякий зв'язок із фольклором, все ж таки є авторськими творами. На фоні численних казкарів, яких романтизм породив у різних країнах, казки Андерсена виділяються відсутністю дидактичного начала і, як здавалось критикам XIX ст., відсутністю належної шани до королівських осіб, які в казках Андерсена ходять палацом у пантофлях (адже палац є їхнім домом), стелють постелі і варять гречану кашу. Казки Андерсена, з одного боку, є цілком антисоціальними, а з іншого — мегасоціальними. Вони вийшли за межі свого

століття, стали постійними супутниками людства через бачення датським казкарем вічного змісту будь якої людини, нехай то буде король, королева, принцеса або селянин. Символом творчості Андерсена вважається Русалочка, героїня однойменної казки (їй навіть встановлено пам'ятник у Данії). Народні сюжети, пов'язані із любов'ю між людиною і антропоморфною природною істотою, існують в різних народів (згадаймо поетичну драму Лесі Українки "Лісова пісня", яку теж було створено за фольклорними мотивами).

Знав подібні легенди і датський фольклор. Але казка, яку було створено Андерсеном, набула особливого поетичного змісту. Русалочка втілює стихійні сили, від яких вже давно трагічно відокремилось людство. Русалочка, Дюймовочка, Гидке Каченя відображають протиріччя між трагічно-утилітарним світом людей і таємничими силами природи і творчості. Всі романтичні герої Андерсена не відмовляються від свого справжньої поетичної природи, як би важко їм не приходилося. Слово "справжній", взагалі, є ключовим в Андерсена. "Справжній" означає природний, істинний, правдивий. В "Калошах щастя" письменник обіграє вічну проблему незадоволення людей тим, що вони мають, вічне прагнення кращої долі. Нерозумний чиновник, який живе у ХІХ ст., мріє про середньовіччя. Там нібито все було гарно: лицарі рятували "Прекрасних Дам", а дракони й чаклуни завжди зазнавали поразки. Дві мудрі феї, втомлені ниттям чиновника, та й інших людей, які зібралися у вітальні одного будинку у Копенгагені, підкладають під вішалку у передпокої чародійні калоші. Це калоші щастя. Хто надіне їх, той буде мати виконаними всі свої бажання. Незабаром чиновник, який мріяв про середньовіччя, надівши калоші, виходить із будинку, і замість звичного Копенгагена, бачить Копенгаген середньовічний, який лякає його смородом, брудом, темрявою. Стічні канави, сповнені щурами, стають непереборною перешкодою на шляху бідного чиновника. В добавок, його ще й було побито п'яними гуляками, і він зазнав на власному тілі особливості середньовічної грубості. Зазнавши великого страху від здійснення власної мрії, чиновник повертається до свого віка і дякує Богові за те, що він не живе у середньовіччі. Іншим володарем калош щастя стає простий солдат, який мріє зайняти командний пост, але, отримавши його, дуже хоче знову стати простим солдатом. "Калоші щастя", з одного боку, вирішують філософську проблему щастя у дусі релігійного фаталізму (що є характерною рисою романтизму), з іншого — іронізують з приводу ідеалізації середньовіччя, яка була вельми поширеною у колах романтиків (романтична іронія).

Андерсен є захисником простого і ясного погляду на світ, який, на його думку, і є справжнім. Такий погляд мають діти, і художники. Тому саме малий хлопець стає відкривачем істини "У новому вбранні короля", тому і осміяно дурненьку принцесу із "Свинопаса", яка погналася за дорогими іграшками і відмовилась від справжніх, природних, і тому чарівних троянди й солов'я. І справжня принцеса завжди буде принцесою, навіть в одязі жебрачки ("Принцеса на горошині"), тому що принцесою вона народилася (знову релігійний фаталізм). В збірку "Нові казки" (1848) увійшли "Снігова королева", "Гидке каченя", "Соловей", "Тінь", "Дівчинка із сірниками". Під час

створення "Нових казок", у 1843 р., Андерсен пише Інгеману: " ... я кінцево вирішив писати казки! Тепер я розповідаю з голови, хватаю ідею для дорослих — і розповідаю її дітям". І справді, казки Андерсена мають подвійного адресата: через захопливість фабули вони приваблюють дітей, а глибиною змісту — дорослих. Його казки написано простою, наближеною до народної мовою, і цим вони є близькими до дитячого розуміння. Але за удаваною простотою криється філософський підтекст, який є незрозумілим дітям, але цікавить дорослих. Чимало мотивів творчості Андерсена примикають до традиційних романтичних мотивів. Гидке каченя стає в один ряд з альбатросом Кольріджа й Бодлера, примушує згадати "Чайку" Чехова.

Проблема трагічного життя обдарованої особистості набула особливої актуальності у епоху розвитку буржуазних настроїв. Гидке каченя одночасно є прекрасним лебедем, але зажирілі мешканці птичого двору цього не розуміють. Далі власної годівниці вони не бачать, і власну рабську психологію вважають єдино правильною. Казка "Тінь" примикає до двох традицій, які існували в романтизмі.

З одного боку історія вченого, який спромігся шляхом раціонального експерименту відлучити від себе власну тінь, споріднює казку із творами Гофмана ("Крихітка Цахес", "Еліксири Сатани"), повістю Шаміссо "Неймовірні пригоди Петера Шлеміля", а також із знаменитим "Франкенштейном" Мері Годвін-Шеллі. Високодуховна й талановита людина, яка стала рабом тіні, сама накликала на себе біду. Не розуміючи справжньої суті природи, вчений поставився до власного експерименту занадто легковажно, відпустивши тінь в гості до сусідів. Він думав, що тільки він сам є самим собою, але людська психіка — річ таємнича, і про це неодноразово говорили романтики, розкриваючи тему двійництва. Тінь виявляється досить самостійною і зловредною істотою, яка руйнує долю свого колишнього господаря. Так через "дитячий" жанр казки Андерсен передає глибокі філософські думки.